

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації **Чжан Гуанцзяня** на тему:
«Образ Китаю у фортеп'яній музиці Чжан Чжао»
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне
мистецтво» з галузі знань 02– «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського
«26» серпня 2025 року, протокол № 1

Обґрунтування теми. Дисертацію присвячено вивченню музичного змісту фортеп'янного доробку видатного китайського композитора, піаніста і педагога Чжан Чжао (张朝) в аспекті національної образної сфери. Композитор є автором численних фортеп'яних творів з показовими програмними назвами: «Рапсодія Айлао» ор.25 для фортепіано з оркестром, фантазія «Піхуан», «Китайська мрія», «Моя батьківщина», «Три балади південних передгір'їв Юннаня», «Китайські мелодії», обробки китайських народних пісень та ін. У своїх фортеп'яних творах Чжан Чжао домінує образ Китаю. Митець народився у префектурі Хунхе, де проживають народи *хані* та *і*, тому він вважає себе носієм даної етнічної спільноти. Дитинство і юність композитора, його природній музичний розвиток базувалися на національних коріннях культури даних народів, впливаючи на формування його подальшого творчого життя.

Актуальність теми дисертації полягає в обґрунтуванні принципи втілення образу Китаю в фортеп'яній музиці Чжан Чжао. На сьогодні композиторська творчість Чжан Чжао викликає інтерес не тільки у китайських виконавців, а й у музикознавців. Огляд сучасного стану вивчення фортеп'яної творчості Чжан Чжао свідчить, що, незважаючи на чималий інтерес до творів композитора, поза увагою залишилася ключова площина художнього змісту переважної більшості його доробку – образи Китаю як квінтесенція його художнього світобачення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» (протокол вченої ради №5 від 29.12.2022 рр.). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол вченої ради № 4 від 30 листопада 2017 року).

Мета дослідження – обґрунтувати принципи втілення образу Китаю в фортепіанній музиці Чжан Чжао.

Об'єкт дослідження – китайське музичне мистецтво та естетико-філософська думка.

Предмет дослідження – образ Китаю в фортепіанній музиці Чжан Чжао.

Матеріал дослідження – фортепіанні твори Чжан Чжао «Рапсодія Айлао» для фортепіано з оркестром, фантазія на теми пекінської опери «Піхуан», «Китайська мрія», «Моя Батьківщина», цикли «Три балади південних передгір'їв Юннаня», «Китайські мелодії».

Методи дослідження. В роботі залучено такі методи: *філософсько-естетичний* – для обґрунтування категорій «образ», «архетип» та «концептосфера»; *семіотичний* – для осягнення сенсу символічних знакових систем; *етнорегіональний* – для розуміння національних особливостей культури того чи іншого регіону Китаю; *жанрово-стильовий* – для виявлення взаємозв'язків жанру, стилю, специфіки фактури у творі; *інтерпретологічний* – для розкриття основних механізмів реалізації композиторського тексту і його актуалізації в живому звучанні.

Теоретичною базою роботи стали наукові праці музикознавців присвячені питанням: проблемам музичної семантики, стилю, жанру (Москаленко, 2001, 2008; Малий, 2018; Нагай, 2017; Чекан, 2009; Шаповалова, 2007; Шип, 1998; Лу Цзе, 2017; Цінь Тянь, 2012; Govorukhina, Smyrnova, Polska, Sukhlenko, Savelieva, 2021; Ван Хінань, 2007 та ін.); творчості Чжан Чжао (Ван Вей, 2017; Ван Хуаян, 2018; Ге Чанг, 2014; Дуань Вей, 2016; Цзін Цзінлан, 2006; Сюй Дуньюе, 2011; Сюй Шан, 2013; Сунь Хун, 2014; Йі Хонг, 2015; Ні Ін, 2015; Ці Цзін, 2015; Чжан Хунвей, 2016; Чжан Тінгтін, 2019; Чень Сіцзюнь, 2020; Сунь Ле, 2025; Song, Mengyu, 2024; Zhai, Weiying, 2017 та ін.); специфіці китайської музичної культури, національної естетичної та філософської думки (Сун Мейсюань, 2024; Чень Жуньсюань, 2014; Янь Чжихао, 2018; Chen, Wangheng, 2015, Chernyavska, Meixuan Song, Rui, Peng, 2023; Chen Shaozheng, Tazul Tajuddin, 2024; Jingyao Cui, 2020; Ван Банхун, Ян Цзухань, 1995; Лао Цзи, 2008 та ін.); виконавській специфіці фортепіанної музики ХХ – початку ХХІ століть (Москаленко, 2013; Ніколаєвська, 2020, 2021; Опарик, 2007, Потоцька, 2012; Рябуха, 2014; У Юйян, 2023; Шукайло, 2004, 2017; Ян Веньян, 2011; Chen, Xi, 2012).

Наукова новизна одержаних результатів. У дослідженні *вперше*:

- обґрунтовано принципи втілення образу Китаю в фортепіанній музиці Чжан Чжао;
- узагальнено світоглядні настанови композитора Чжан Чжао, що сприяли формуванню його творчих відкриттів;
- розкрито багатогранність проявів образу Китаю у фортепіанних творах композитора;

– виявлено найбільш яскраві ознаки стилістики фортепіанної музики Чжан Чжао як синтезу національного та сучасного;

– проаналізовано комплекс виконавських засобів відтворення на фортепіано найсуттєвіших ознак ментального коду Піднебесної в обраних творах.

Набули подальшого розвитку:

– архетип рідного краю у фортепіанній музиці китайських композиторів (Цінґ Тянь, 2012);

– концептосфера програмної фортепіанної музики (Лу Цзе, 2017).

Практичне значення даної роботи може бути використано в лекційних курсах історії світової музичної культури, історії та теорії фортепіанного виконавства, методики і педагогіки. Загальні положення, що стосуються виконавських завдань, можуть бути використані в практичній роботі в класі спеціального фортепіано. Робота повинна привернути увагу теоретиків до цікавого і цінного явищу музичної культури сучасної епохи, та виконавців, які матимуть можливість розширити фортепіанний репертуар, а також ознайомитися з художніми особливостями нових фортепіанних творів.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Основні положення роботи були оприлюднені у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях:

1. II Національний семінар з питань викладання фортепіано «Дослідження викладання фортепіанного репертуару у середній ланці музичної освіти Китаю» (Гуланьюй, Китай, Центральна консерваторія музики, Школа фортепіано Гуланьюй, 1–4 грудня 2017);

2. I Китайський міжнародний тиждень фортепіанної музики: форум з питань розвитку китайського фортепіанного мистецтва «Інноваційне застосування національних елементів у китайських фортепіанних творах» (Санья, Китай, Музичний відділ міського управління Санья, 3–8 лютого 2018);

3. Науково-практична конференція «День науки» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 20-21 травня 2019 р.);

4. Міжнародна науково-практична конференція «*Homo interpretatus* в творчій практиці сьогодення» науково-творчого проєкту «Практична музикологія» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 6-8 грудня 2019 року);

5. Науково-практична конференція «Музична комунікація у питаннях і відповідях» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 15-18 січня 2021 року);

6. IV Міжнародна наукова конференція Наукового проєкту «Сучасне

слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 13–14 лютого 2024 року);

7. V Міжнародна наукова конференція «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 18–19 травня 2024 року);

8. V Міжнародна наукова конференція Наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 11–12 лютого 2025 року).

9. XXI Міжнародна науково-творча конференція студентів, аспірантів, докторантів «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 22–23 квітня 2025).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 4 статті, з яких 3 статті – у спеціалізованих фахових виданнях категорії Б, рекомендованих і затверджених МОН України:

1. Чжан, Гуанцзянь. (2019). Композитор Чжан Чжао: погляд на розвиток сучасної китайської фортепіанної музики. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії практики освіти*, 52, 85–100. DOI 10.34064/khnum1-52.06

https://intermusic.kh.ua/vypusk52/52_6_chzgan_guantszyn.pdf

2. Чжан Гуанцзянь. (2020). Проблеми інтерпретації фортепіанних творів Чжан Чжао (на прикладі фантазії «Піхуан»). *Аспекти історичного музикознавства*, XXI (21), 230–247. DOI 10.34064/khnum2-21.15

https://aspekty.kh.ua/vypusk21/21_aspekt_15_chzhan_guantsayn.pdf

3. Чжан, Гуанцзянь. (2025). Образ Китаю в «Айлао Рапсодії» Чжан Чжао для фортепіано з оркестром. *Аспекти історичного музикознавства*, XXXIX (39), 299–321. (у співавторстві з Чернявською М.С.).

DOI 10.34064/khnum2-39.16

https://aspekty.kh.ua/vypusk39/aspekt_39_16_299-321_Chernyavska.pdf

4. Zhang Guangjian. (2020). Reflection Of National Musical Traditions of South China in The Piano Works of Zhang Zhao. *European Journal of Arts*, 2, 37-42.

<https://doi.org/10.29013/EJA-20-2-37-42>

https://ppublishing.org/media/uploads/journals/journal/Art-2_2020_TL.pdf

Характеристика особистості здобувача. Чжан Гуанцзянь у 2012 році закінчив Коледж мистецтв Гуансі, КНР. Навчався в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського протягом 2017–2025 навчальних років (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи Чернявська Маріанна Станіславівна).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувався принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Чжан Гуанцзянь у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація **Чжан Гуанцзяня «Образ Китаю у фортепіанній музиці Чжан Чжао»**, представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв’язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 9 науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 4 наукових статтях (трьох – одноосібних, одна – у співавторстві з М.Чернявською), з яких 3 статті – у фахових виданнях категорії Б, затверджених МОН України.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Чжан Гуанцзяня «Образ Китаю у фортепіанній музиці Чжан Чжао»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за

спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Чжан Гуанцзяня «Образ Китаю у фортепіанній музиці Чжан Чжао»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

ШАПОВАЛОВА Л.В.